

3 בנובמבר 2020
ט"ז בחשוון תשפ"א
מס' סימוכין : 2000-1023-2020-0077827

לכבוד
מנהלי מחוזות
שלום רב,

הנדון : החובה החוקית להחזקת תכשיר אפינפרין במוסדות חינוך

1. **רקע:** תופעת האלרגיה הינה תופעה שהולכת ומתרחבת בקרב קהלים שונים וכיום ישנם ילדים רבים הסובלים ממצבי אלרגיה מגוונים (למזון, לעקיצות דבורה וכיוצ"ב). מצבים אלה עלולים, במקרים חמורים, להעמיד את חייהם של הילדים בסכנה בהיעדר טיפול חירום מידי **מציל חיים**. במצבים אלה של אלרגיה מסכנת חיים, יש צורך לתת מענה מידי בזמן קצר ביותר, וזאת עוד לפני הגעת כוחות ההצלה.

2. **חוק החזקת תכשיר אפינפרין במוסדות חינוך ובמקומות ציבוריים, תשע"ח-2018 (להלן- "החוק")**¹ שנכנס לתוקף החל מינואר 2019, מחייב את מוסדות החינוך להחזיק את תכשיר האפינפרין, אשר מגיע בצורה של מזרק אוטומטי קל לשימוש.

כמו כן, **תקנות החזקת תכשיר אפינפרין במוסדות חינוך ובמקומות ציבוריים (הצבת התכשיר ושילוט) התש"ף – 2020** (להלן- "התקנות") אושרו לאחר קריאה שנייה ושלישית בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות בכנסת, בתאריך 17.8.2020, כ"ז באב התש"ף והן קובעות היבטים שונים הנוגעים למינון התכשיר, מיקומו ועוד.²

לאור אישור וכניסה לתוקף של התקנות לאחרונה, נבקש להביא בפניכם במסמך זה מידע בדבר החובה להחזקת תכשיר אפינפרין במוסדות חינוך בהלימה להוראות החוק והתקנות וכן בדבר תיאום הדרכות בנושא.

יובהר כי מסמך זה הנו מסמך תמציתי בלבד, והוא איננו נועד להחליף קריאה מעמיקה של נוסח החוק והתקנות **במלואם**, כפי שאלו מתפרסמים ברשומות; בכל מקרה של סתירה או אי התאמה – הוראות החוק והתקנות גוברות.

¹ https://www.nevo.co.il/law_word/law14/law-2738.pdf

² https://www.nevo.co.il/law_html/law06/tak-8714.pdf

מדינת ישראל משרד החינוך

אגף בכיר לביטחון,
שעת חירום ובריאות סביבתית
מנהל אגף היערכות לשעת חירום

המנהל הפדגוגי
הפיקוח על הבריאות

הוראות מתוך החוק:

3. ראשית, לצורך הבהירות יצוין כי בהתאם לקבוע בסעיף 1 לחוק, מוסדות החינוך עליהם לכתחילה חל חוק זה, הנם המוסדות הבאים:

“מוסד חינוך” – מוסד חינוך כהגדרתו בחוק לימוד חובה, לרבות כל אחד מאלה:

(1) בית ספר מקצועי כהגדרתו בחוק החניכות, התשי”ג-1953;

...

(4) צהרון כהגדרתו בחוק לפיקוח על הפעלת צהרונים, התשע”ז-2017;

“מוסד חינוך רשמי” ו”רשות חינוך מקומית” – כהגדרתם בחוק לימוד חובה;

4. זאת ועוד, כעולה מסעיף 2(א) לחוק, חלה חובה על **מחזיק מוסד חינוך** עליו חל החוק, להציב בכל מוסד חינוך תכשיר אפינפריין אחד לפחות:

“2. (א) מחזיק יחזיק במוסד החינוך, במקום מרכזי ונגיש, תכשיר אפינפריין אחד לפחות, במינון כפי שיקבע השר, ידאג לתקינותו ולהחלפתו באופן מיידי אם הדבר נדרש, ויציב שלט המפנה לתכשיר, והכול לפי הוראות שיקבע השר כאמור בסעיף קטן (ג).”

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), מפעיל צהרון הפועל בשטח מוסד חינוך כהגדרתו בחוק לימוד חובה, יהיה פטור מהחזקת תכשיר אפינפריין, אם וידא עם מחזיק המוסד שבמוסד מוחזק תכשיר אפינפריין לפי הוראות חוק זה והוא עומד גם לרשות הצהרון.”

5. החובה החלה הנה כאמור על **המחזיק**, דהיינו על הבעלות המפעילה את המוסד החינוכי, וכלשון סעיף 1 לחוק, כך:

“**מחזיק**” – מי שמחזיק, מפעיל או בעלים של מוסד חינוך, ולעניין מוסדות החינוך המפורטים להלן, כל אחד מאלה, לפי העניין:

(1) מוסד חינוך רשמי – רשות החינוך המקומית;

(2) מוסד חינוך שאינו מוסד חינוך רשמי – בעל הרישיון לפתיחתו ולקיומו לפי חוק פיקוח על בתי ספר, התשכ”ט-1969, או לפי חוק מוסדות חינוך תרבותיים ייחודיים, התשס”ח-2008;

(3) צהרון – מפעיל צהרון כהגדרתו בחוק לפיקוח על הפעלת צהרונים, התשע”ז-2017;

6. עוד קבוע בסעיף 3 לחוק כי מחזיק רשאי לרכוש תכשיר אפינפריין לשם החזקתו במוסד חינוך, בלא מרשם.

הוראות מתוך התקנות:

7. "חשד לתגובה אלרגית מסכנת חיים" מוגדר בסעיף 1 לתקנות כתגובה הכוללת אחד או יותר מהסימנים האלה, המעלים חשש כי מדובר במצב מסכן חיים: קשיי נשימה, פריחה מגרדת, נפיחות בלוע ובאיברי גוף נוספים, איבוד הכרה וכדומה.

8. **באשר למינון התכשיר:**

בתקנה 2 נקבע כי מחזיק במוסד חינוך יחזיק תכשיר אפינפרין, אחד לפחות, בכל מינון שמתאים לגילאי התלמידים הלומדים באותו מוסד, וזאת בהתאם למינונים אלה:

- א. במוסדות חינוך שבהם לומדים תלמידים בכיתה ב' ומטה – מזרק במינון 0.15 מ"ג;
- ב. במוסדות חינוך שבהם לומדים תלמידים בכיתה ג' ומעלה – מזרק במינון 0.3 מ"ג;

דהיינו, תשומת הלב כי במרבית בתי הספר היסודיים – יש להחזיק 2 תכשירים, בשני מינונים שונים, ככל שלומדים בהם תלמידים בכיתות א' עד ו'.

9. **לעניין מיקום התכשיר:**

א. בתקנה 3(א) נקבע כי התכשיר יוצב במקום מרכזי ונגיש במוסד החינוך (כגון: במזכירות בית הספר, חדר מורים, חדר מנהל/ת וכד'), **הזמין בכל שעות הפעילות של המוסד**, בתוך ארון או מגירה ייעודיים הניתנים לפתיחה בנקל, לאחסון תכשיר האפינפרין בגובה שלא יפחת מ-140 סנטימטרים בלבד ולא יעלה על 160 סנטימטרים מגובה הרצפה, ובלבד שמקום האחסון מצוי הרחק מהישג ידם של ילדים.

ב. לפי תקנה 3(ב) במידה ומוחזק במוסד החינוך מכשיר החייאה בהתאם לחוק לימוד עזרה ראשונה ולהוראות לפיו, יוחזק תכשיר האפינפרין בתוך הארון הקבוע הייעודי לאחסון מכשיר החייאה, ובלבד שהארון ניתן לפתיחה בנקל, מצוי במקום מרכזי ונגיש במוסד החינוך והרחק מהישג ידם של ילדים.

ג. במקרה של פעילות חוץ בית ספרית, מומלץ לשים מזרק בתיק עזרה ראשונה.

10. היבטים הנוגעים לשילוט:

א. בתקנה 4 נקבע כי מחזיק במוסד חינוך יציב בסמוך למיקום תכשיר האפינפרין שלט המורה על הימצאות התכשיר; וזאת, לפי הנוסח הבא המופיע בתוספת הרביעית לתקנות:

"מזרק אפינפרין"

סדר הפעולות במקרה של חשד לאלרגיה מסכנת חיים ובהיעדר הוראה רפואית אחרת ביחס לאדם שלגביו עולה החשד

- (1) התקשר למוקד חירום, למספר 101, אם הדבר מתאפשר.
- (2) גש להביא את תכשיר האפינפרין או, אם אפשר, בקש מאדם אחר להביאו.
- (3) פעל על פי ההנחיות שנמסרות טלפונית על ידי המוקדן, ואם לא מתאפשר ליצור קשר טלפוני עם המוקד, על פי הנחיות העלון לצרכן המצורף לתכשיר."

ב. בתקנה 5 נקבע כי מחזיק במוסד חינוך יציב שלט המכוון אל מיקומו של תכשיר האפינפרין באמצעות המילים "מזרק אפינפרין" וציון מיקומו; השלט יוצב במקום בולט לעין בכניסה למוסד החינוך ובכל קומה בו.

ג. תקנה 6 קובעת כי על השילוט לעמוד בכל התנאים הבאים:

- (1) הוא בגודל של 40 סנטימטרים על 40 סנטימטרים לפחות, ועשוי חומר קשיח
- (2) הוא מקובע למקומו באופן שאינו ניתן להזזה, להסרה או לתנועה
- (3) היה השלט מוצב במקום חשוך – יותקנו סידורי הארה מתאימים, באופן שמלוא תכנו של השלט יואר
- (4) הכיתוב על השלט יהיה באותיות דפוס ברורות וקריאות ובשפה המתאימה לאוכלוסייה הלומדת, דרך קבע, במוסד החינוך;

11. באשר לתנאי החזקה:

א. בתקנה 7 נקבע כי תכשיר אפינפרין המוצב המוחזק במוסד חינוכי יאוחסן בהתאם להוראות היצרן שלו.

ב. דגשים לאחסנה:

- (1) יש לאחסן את התכשיר מתחת ל- 25 מעלות צלסיוס, (לא לאחסן במקרר או במקפיא).
- (2) יש לשמור את המזרק בנרתיק הפלסטי בו הוא ארוז כדי להגן מפני אור.
- (3) יש לבדוק תקופתית את התמיסה, אין להשתמש במזרק שהתמיסה בו שינתה צבעה, או שנוצר בה משקע.

- ג. מחזיק במוסד חינוך יוודא, בעת הצבת תכשיר אפינפרין במוסד החינוך, כי על גבי אריזת התכשיר מסומן התאריך האחרון לשימוש.
- ד. המחזיק יבדוק אחת לשלושה חודשים לפחות כי טרם חלף התאריך האחרון לשימוש המסומן על אריזת התכשיר וכי אריזתו סגורה כאמור בסעיף 2(ד) לחוק ויתעד בכתב את המועד האחרון בו בדק את תכשיר האפינפרין ואת התאריך האחרון לשימוש בתכשיר האפינפרין שהיה במועד הבדיקה.
- ה. מחזיק במוסד חינוך יוודא כי תכשיר האפינפרין מוחלף באופן מיידי אם הדבר נדרש בהתאם להוראות סעיף 2(א) לחוק.

12. בעניין סדר הפעולות במקרה של חשד לתגובה אלרגית מסכנת חיים:

בעת חשד לתגובה אלרגית מסכנת חיים, ובהיעדר הוראה רפואית אחרת ביחס לאדם שלגביו עולה חשד כאמור, יש לפעול על פי סדר הפעולות הבא:

- א. יש להתקשר למוקד חירום למספר 101, ככל שהדבר מתאפשר בנסיבות העניין
- ב. יש לגשת להביא את תכשיר האפינפרין או, במידת האפשר, לבקש מאדם אחר להביאו
- ג. יש לפעול על פי ההנחיות שנמסרות טלפונית על ידי המוקדן, ואם לא מתאפשר ליצור קשר טלפוני עם המוקד, על פי ההנחיות המפורטות בעלון לצרכן המצורף לתכשיר.

13. כן נבקש במסגרת מכתב זה להזכיר כי במקרים בהם ידוע כי לומד/ת במוסד החינוכי תלמיד/ה עם אלרגיה מסכנת חיים למזון - יש לפעול בהתאם לחוזר מנכ"ל התנהלות מוסדות החינוך לשם הבטחת בריאותם של תלמידים אלרגיים למוצרי מזון – המופיע בקישור הבא

14. הדרכה

א. במסגרת יישום החוק להחזקת תכשיר אפינפרין במוסדות חינוך קיימים 2 סוגי הדרכות בנושא האלרגיה בהובלת אגף בכיר לביטחון שע"ח ובטיחות סביבתית:

1) השתלמות חרום והחייאה בהיקף של 4 שעות לימוד.

- מיועדת לסגל בית הספר והגנים: הנהלה, מורים, מזכירות, אב בית, עובדי מנהלה, מנהלות גנים וסייעות גנים.
- תכנים: החייאה, החייאת מכשירים, התנהלות בטוחה במוסד חינוכי, אלרגיה מסכנת חיים, שימוש במזרק אפינפרין, קורונה, טיפול בחולה במצבי חוסר הכרה ומצבי חירום.
- בכפוף לקיומו של תקציב מתאים, במסגרת ההשתלמות יחולק שי לבית הספר מטעם אגף הביטחון במשרד החינוך- ארונית עזרה ראשונה, אותה יש להציג במקום מרכזי ונגיש.

מדינת ישראל משרד החינוך

אגף בכיר לביטחון,
שעת חירום ובטיחות סביבתית
מנהל אגף היערכות לשעת חירום

המנהל הפדגוגי
הפיקוח על הבריאות

2) הדרכות אלרגיה בהיקף של 2 שעות לימוד.

- מיועדת לסגל בית הספר והגנים: הנהלה, מורים, מזכירות, אב בית, עובדי מנהלה, מנהלות גנים וסייעות גנים.
 - תכנים: אלרגיה מסכנת חיים, שימוש במזרק אפינן וסכמת החיאה.
- ב. מצ"ב קישור להנחיות לביצוע קורסים ורענון בעזרה ראשונה לעובדי הוראה ובעלי תפקידים בביטחון – לשנת הלימודים תשפ"א
- ג. לפרטים נוספים ולתיאום ניתן לפנות לקב"ט הרשות או אל מד"א:
טל': 03-7344044
דוא"ל: Edu@mda.org.il
- ד. מצ"ב כרטיס מידע הסברה והדרכה (קישור)
- ה. מצ"ב קישור לסרטון הדרכה מד"א לשימוש במזרק
15. הפצה:
א. הפצה לרשויות המקומיות באמצעות המחוזות.
ב. הפצה לבעלויות בסיוע מינהל רישוי בקרה ואכיפה – מר טל דנינו.

בכבוד רב,

בכבוד רב,
שאלתיאל רם
מנהל אגף היערכות לשעת חירום

אפרת לאופר
מנהלת תחום הבריאות
מנהל פדגוגי

העתק: מר עמית אדרי, מנכ"ל משרד החינוך
ד"ר שוש נחום, סמנכ"לית בכירה ומנהלת המינהל הפדגוגי
מר אריה מור, סמנכ"ל ומנהל אגף בכיר לביטחון, שע"ח ובטיחות סביבתית
גב' אינה זלצמן, סגנית בכירה למנהלת המינהל הפדגוגי.
עו"ד אילת מלקמן, היועצת המשפטית
גב' ברכה לוזון, מנהלת אגף הדרכה והכשרות בטחון בטיחות ושע"ח.
עו"ד עדי נועם, מנהלת מחלקה בכירה (יעוץ משפטי- חינוך מיוחד), לשכה משפטית
גב' ירדן אלון, יועצת המנכ"ל לבריאות
מר טל דנינו, ממונה בטיחות במינהל רישוי, בקרה ואכיפה
גב' מיכל מנקס, מנהלת מינהל חינוך מש"מ
מר יוחאי ואגימה, מנהל מינהל ביטחון מש"מ
מר אבי קמינסקי, יו"ר איגוד מנהלי מח' החינוך ברשויות המקומיות
תפוצת רפרנטיות בריאות מחוזיות
מטה אגף הביטחון
מנהלי תחום ביטחון, בטיחות ושע"ח מחוזיים